

LBRIS

We know
books

Author: Jorge Comensal

Original Title: *Las mutaciones*

Copyright © Jorge Comensal, 2016

This edition of *Las mutaciones* is published by arrangement with Ampí Margini Literary Agency and with the authorization of Jorge Comensal.

Romanian edition published by arrangement with Ilustrata Agency, Barcelona.

Copertă © Ștefan Ioan

© 2024 by Editura Lebăda Neagră
pentru prezenta ediție în limba română

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COMENSAL, JORGE

Mutațiile / Jorge Comensal; trad. din lb. spaniolă de
Laura Ciochină-Carasevici. - Iași: Lebăda Neagră, 2024

ISBN 978-630-330-048-1

I. Ciochină-Carasevici, Laura (trad.)

821.134.2

JORGE COMENSAL

Mutațiile

Traducere din limba spaniolă
de Laura Ciochină-Carasevici

Lebăda Neagră
Iași, 2024

LBRIS

We know
books

PRIMA PARTE

„Și ai neplăcuta senzație
că în cuvintele încrucișate
s-a strecurat o greșeală
care le face să fie de nedezlegat.”

Rosario Castellanos

1

În picioare, în fața oglinzii, Ramón deschise gura, asemenea unui babuin înfuriat pe el însuși. Încerca să se uite în gât, dar lumina slabă din toaleta restaurantului său preferat, La Montejo, nu reușea să pătrundă până în locul în care simțea o durere acută și usturătoare, verișoara înstărită a colicii biliare. După ce închise gura, își dădu seama că acea durere îl va împiedica să mănânce hamburgerul picant cu carne de porc pe care și-l comandase. Își aranjă cu ciudă cravata, întoarse spatele imaginii sale din oglindă și ieși din toaletă. La masă îl aștepta un client cu care venise pentru a sărbători rezultatul favorabil al unui proces administrativ. Ramón chemă chelnerul, îl rugă să-i pună hamburgerul la pachet și să-i aducă o supă de pui. Când vorbea, simțea în limbă spasme dureroase. Trebuia să fie zgârcit la vorbă și generos cu supa insipidă pe care i-o aduseseră.

Înainte de a începe să mănânce, clientul își ridică paharul cu tequila ca să ciocnească pentru victoria din sala de judecată. Ramón făcu la fel, spunând „Sănătate”, fără să știe că a doua zi dimineața urma să se trezească simțindu-și limba paralizată, incapabil să articuleze consoanele de care avea nevoie pentru a pronunța din nou acel cuvânt vesel.

Carmela, cu care era căsătorit de douăzeci de ani, se alarmă atunci când îl auzi spunând „mă doae foarte tae gua”

și, în loc să-i dea o lingură cu sirop de tuse, așa cum făcuse cu o zi înainte, îl programă de urgență la medicul de familie la care obișnuia să-i ducă pe Mateo și pe Paulina, copiii lor adolescenți, atunci când aveau o răceală foarte puternică sau le trebuia o scutire de la școală.

— Din ce-mi spune soția dumneavoastră, le explică doctorul, e posibil să fie vorba de o mică inflamație a glandei tiroide. N-ați avut furnicături în mâini sau în tălpi?

Ramón dădu din cap în semn că nu.

— OK. Haideți să ne uităm puțin.

Otorinolaringologul scoase o lanternă de cap și și-o fixă pe frunte cu o curea elastică.

— Gura mare!

Doctorul, obișnuit să aibă de-a face cu copii gripați, vorbea cu o jovialitate care lui Ramón i se păru ofensatoare.

— Așa. Foarte bine.

Atunci babuinul își făcu din nou apariția, iar doctorul îi introduse în gură un depresor de limbă care, atingându-i organul paralizat, se transformă într-un aparat cu electroșocuri. Ramón simțea că limba îi era examinată cu un spărgător de gheață. Se gândi la metodele pe care le foloseau anchetatorii atunci când interogau suspectii și fu sigur că în acele condiții ar fi spus orice ca să pună capăt torturii, fie că era adevărat – faptul că întotdeauna fusese atras de cumnata lui, Angélica –, sau fals – faptul că îl asasinase pe Luis Donaldo Colosio¹. Doctorul însă căuta un secret pe care Ramón nu avea cum să-l mărturisească.

1. Om politic mexican, candidat la președinția Mexicului din partea Partidului Revoluționar Instituțional, asasinat, pe 23 martie 1994, de un participant la mitingul din orașul Tijuana (n.tr.).

— Avem o inflamație destul de ciudată, conchise el, după ce îi scoase din gură depresorul de limbă. Haideți să facem o ecografie ca să vedem despre ce e vorba.

Doctorul mai spuse că simptomele puteau fi cauzate de o salolitiază, o infecție produsă de un calcul format într-un canal salivar. S-au pierdut trei săptămâni în încercarea de a confirma acest diagnostic. Între timp, presupusul calcul salivar crescuse și îi inflamă limba într-un ritm neobișnuit de rapid. Când și-a dat seama de acest lucru, medicul și-a trimis pacientul la doctorul Joaquín Aldama, un „oncolog cu multă experiență”.

Ideea de a merge la un oncolog îi înspăimânta pe Ramón și pe Carmela mai mult decât erau dispuși să admită. Sufereau în tăcere. Deși încercau să nu dea importanță programării din data de 4 decembrie, hotărâseră să nu le spună nimic copiilor, care se aflau în perioada de evaluări. Mateo era în ultimul an de liceu, iar Paulina, în primul. În timp ce el se chinuia, în limitele lănczelii sale înnăscute, să treacă la cele patru materii la care obișnuia să rămână corigent – matematică, chimie, fizică și istorie –, ea aspira la excelență pentru a-și învinge unicul rival din clasă, micul și arogantul Jesús Galindo. Atât Mateo, cât și Paulina, concentrați să-și atingă obiectivele școlare fără să renunțe la hobby-urile lor, masturbare și, respectiv, karaoke, erau străini de suferința părinților lor.

În biroul de avocatură al lui Ramón, „Martínez și Asociații”, cazurile nerezolvate continuau să se adune. Erau chestiuni pe care doar el le putea rezolva, mai ales cele care trebuiau lubrificate cu alcool. Mario Enrique López, proprietarul agenției imobiliare „Sagitario”, avea obiceiul de a nu lua decizii înainte de a bea cel puțin jumătate de sticlă

de rom. Relațiile publice din birou depindeau în totalitate de carisma și de elocvența avocatului Martínez, însă atrocitatea limbii îi sabota aceste calități. Auzindu-și propria voce, Ramón simțea că un hoț surdomut îi furase corpul, iar când se privea în oglindă, dădea peste un chip mai gras decât cel obișnuit, încruntat și amărât, cu gura umflată.

Neputând să ridice vocea ca până atunci, Ramón se sufoca la volan, lăsând mașina să vocifereze în numele lui. Claxona cu putere ca să-i grăbească pe șoferii distrați care nu porneau la timp când se schimba culoarea semaforului, ca să-i pună pe fugă pe pietonii reumatici sau pur și simplu ca să-și descarce furia cauzată de ora de vârf. Sunetul forțat și timid al claxonului îi amintea cu cruzime că nu se afla la volanul puternicului autovehicul german pe care și-l dorise mereu, ci la volanul unei copii japoneze cu patru cilindri și cu tapițerie din piele sintetică.

Pe 15 decembrie luă sfârșit perioada cea mai critică de așteptare, după ce fusese supus unei biopsii dureroase în timpul căreia îi extrăseseră, cu un ac gros, câțiva milimetri de limbă. În subsolul spitalului, o echipă de medici patologici analizaseră celulele cu tot felul de antigeni și de soluții, pentru a stabili, la microscop, natura lor. Rezultatele fuseseră deja trimise în biroul oncologului. Așteptau acolo, într-un plic sigilat, ca să fie interpretate în fața pacientului. Până atunci mai erau însă câteva ore.

Ajunseră la consultație devreme. Se așezară lângă acvariul uriaș din sala de așteptare. Carmela luă o revistă și începu să o răsfoiască. Ramón își fixă privirea în acvariu și începu să se gândească la efectele negative ale absenței lui de la serviciu din ultima perioadă. Se gândi că trebuia să le

ofere clienților săi câte un coș de Crăciun ca să-i recompenseze pentru răbdarea și fidelitatea lor. Ramón se distingea prin modul plăcut în care se comporta cu clienții, pe care îi cucerea apelând la un amestec echilibrat de linguşeală și ireverență. În rest, nu era ipocrit, oportunist și nici corupt. Acționa mereu respectând întocmai legile care puteau fi respectate – legislațiile locale și federale erau pline de lacune și contradicții pe care nici cel mai cinstit dintre juriști nu le-ar fi putut evita fără să apară controverse. Ramón era convins că datorită carierei sale impecabile, reputația nu avea să-i fie prejudiciată de acea perioadă nefastă marcată de probleme de sănătate.

Acvariul îl făcu pe Ramón să nu se mai gândească la necazurile sale. O mulțime de pești tropicali colorați înotau încoace și încolo, pe deasupra pietrelor și coraliilor. Era un dans hipnotizant. Cum se putea să existe în mări atâta varietate decorativă? Biologii puneau totul pe seama selecției naturale, o forță lentă și arbitrară care remodela, încetul cu încetul, înfățișarea tuturor animalelor și care putea să transforme dinozauri fioroși în găini neajutorate. Fiecare pui fript era o evocare tristă a întorsăturilor pe care le ia viața.

Carmela îi întrerupse șirul gândurilor dându-i un ghiont prietenesc.

— Uite, îi spuse, arătându-i o revistă deschisă la pagina unde apărea imaginea unui cuplu tânăr ce poza în fața unui castel. Îți amintești?

Ramón dădu din cap în semn că da. Își amintea călătoria pe care o făcuseră în Franța după căsătorie. Carmela dădu pagina. Apărură aceleași personaje din fotografia

anterioară, însă acum cei doi erau pe jumătate dezbrăcați și stăteau la soare pe puntea unui iaht. Conform explicațiilor de sub fotografie, era vorba de niște nobili spanioli aflați în luna de miere. Lui Ramón aristocrația i se părea un atavism abominabil.

Ramón și Carmela se cunoscuseră în urmă cu douăzeci de ani, în fața unui bufet suedez. O observase imediat ce ajunsese la petrecerea de aniversare a lui Luis, prietenul lui de la Facultatea de Drept. Cu un pahar de cuba libre în mână, pândea momentul potrivit pentru a o aborda. Când o văzu despărțindu-se de prietenii ei, Ramón trecu la atac.

— Ai încercat *sopes de chorizo*²? o întrebă pe un ton prietenesc, convins de faptul că cel mai bun mod de a sparge gheața era să vorbească despre mâncare.

Existau două opțiuni: ca ea să fi încercat deja *sopes de chorizo* sau să nu le fi încercat. Vegetarianismul era atât de rar întâlnit pe atunci, încât nu era nevoie să ia în considerare această opțiune. Cele două opțiuni se bifurcau în patru răspunsuri posibile: dacă răspundea că le-a încercat și că erau delicioase, putea îndrăzni să-i facă în continuare curte; dacă răspundea că le-a încercat, fără alte comentarii, Ramón trebuia să avanseze cu grijă; dacă nu le încercase și prefera să nu o facă, trebuia să-și încheie misiunea; dacă însă nu le încercase și hotăra să mănânce unul, era foarte aproape de victorie. Ramón credea că are toate variantele

2. Coșulețe din aluat umplute cu cârnați și cartofi (n.tr.).

posibile sub control, dar nu prevăzuse că ea va răspunde într-un mod analitic:

— Da. Cârnații sunt buni, dar aluatul, nu.

— Chiar? întrebă Ramón, uimit.

— Parcă-i gumă de mestecat, explică ea.

— Stai să văd, spuse el, cu orgoliul rănit. O să mai mănânc unul ca să verific.

— Verifică, spuse ea, după care se întoarse cu spatele și se îndreptă spre altă zonă a petrecerii.

Ramón rămase singur cu o farfurie de unică folosință plină cu aperitive. Se îndreptă spre un loc strategic de unde o putea vedea pe Carmela alături de un grup de prietene. Fără să o scape din ochi, Ramón mușcă din *sope* și mestecă atent. Își puse farfuria deasupra unui dulăpior și se apropie de locul în care se afla Carmela.

— Scuză-mă, o întrerupse. Voiam să-ți spun că ai perfectă dreptate. Problema e că s-au răcit și nu mai au același gust. De fapt, le-am adus eu...

— Vai, îmi pare rău, n-am știut, spuse ea, luată prin surprindere de acel tânăr care, în loc să vină la petrecere cu o sticlă de votcă și o pungă cu gheață, făcuse efortul de a aduce o tavă cu *sopes*.

— Nu, dimpotrivă, mă bucur că mi-ai spus. Nici nu știi ce bune sunt proaspăt făcute. I-am spui lui Luis, care, apropo, mi-e prieten de suflet: „Nu-ți face griji, îți aduc cele mai bune *sopes* din tot Ciudad de México.”

— Așa-s de bune?

— Îți dau în scris în fața unui notar, spuse el, dar trebuie să fie neapărat proaspăt făcute.

Carmela, care era tot avocat și al cărei șef era un notar posac, râse cu poftă de seriozitatea cu care apăra acele *sopes*. Râsul dezinhibat al Carmelei anulă strategiile lui Ramón. Era uimit de arcurile acelor buze, de aspectul imaculat al dinților, de umbra din jurul ochilor migdalați. Simți cum o flacăra îi topește siguranța de sine, tăcu, își feri privirea și și-o ascunse în arabescurile din covor. „Și acum ce spun?” Ea însă întrebă:

- De unde le-ai cumpărat?
- E secret, răspuse el, revenindu-și brusc.
- Chiar?
- Nici măcar nu știu cum te cheamă.
- Carmela. Pe tine?

Din acea clipă, totul a mers ca pe roate pentru Ramón. A fost fermecător și spiritual. A combinat glumele cu întrebări măgulitoare. A reușit să-și reprime verbozitatea care îi era caracteristică. Carmela i-a vorbit despre viitoarele ei proiecte ca avocat de drept civil. Era nemaipomenită. Îi plăcea atât de mult de ea, încât nu îndrăznea să se întoarcă la masa cu aperitive de teamă să nu o piardă. În ciuda faptului că nu mâncase și nu băuse, plecă de la petrecere extaziat.

Lunea următoare, Carmela primi la birou un buchet de trandafiri, însoțit de o carte de vizită pe care era scris cu litere elegante de tipar *Avocat Ramón Martínez*, iar dedesubt, scris de mână, o plagiere a unor versuri de Armando Manzanero³: *Când mi se pare că trandafirii sunt mai roșii și mai frumoși, este pentru că mă gândesc la tine.* Carmela

3. Armando Manzanero Canché (1934-2020), interpret și compozitor mexican (n.tr.).

nu recunosc citatul. Acest lucru nu o deranjă, deși educația ei sentimentală se datora unor formații precum Mecano și Presuntos Implicados, situate la polul opus față de compozitorul de boquerouri din Yucatán. Când Ramón o sună a doua zi ca să afle dacă primise trandafirii, vocea Carmelei se îmbujoră, mulțumindu-i. Apoi o invită la cină vineri seara. Acceptă.

Ramón sosi la timp ca să o ia de acasă. Antonia, mama Carmelei, deschise ușa și dădu cu ochii nu de un tânăr elegant și manierat, ci de un metis. Doamna făcea parte din cel mai pretențios subgrup al clasei medii și, dat fiind faptul că pielea lui închisă la culoare contravenea aspirațiilor ei rasiale, nu îl invită să aștepte înăuntru. „O clipă”, îi spuse viitoarea soacră, trăgând ușa după ea, fără însă să o închidă de tot. Stătea pe trotuar, așteptând-o pe Carmela să iasă din casa părinților ei, când un cuplu de vârstnici intră, cu o lentoare sumbră, în sala de așteptare a cabinetului.

Cei doi o salutară cu familiaritate pe secretara doctorului Aldama și apoi se așezară în fața Carmelei și a lui Ramón. Văzând cât de încet și cu câtă grijă se așeza domnul pe scaun, Ramón trase concluzia că suferea de cancer de prostată. Bietul om, se gândi el, plin de empatie, cred că trebuie să stea jos ca să urineze. Trebuie să încep să merg la urolog, probabil îmi crește și mie prostata. E normal. Dar faptul că-ți bagă degetul... sper ca nu cumva să-mi placă.

Cât de departe se afla în acel moment, în timp ce aștepta lângă Carmela ca să intre la oncolog, de acel Ramón tânăr care se excita când o vedea ieșind din notariat, îmbrăcată în fustă și taior. După două luni de întâlniri pline

de pudoare, fu ea cea care zise „Hai să mergem în altă parte”. Ramón o duse la un motel din Colonia Roma⁴. Se dezbrăcără în grabă între cearșafurile curate dintr-o cameră întunecoasă și în timp ce o săruta cu toată lăcomia celor douăzeci și opt de ani ai săi, auzi vocea stridentă a secreta-rei care îi striga numele, douăzeci de ani mai târziu, anunțându-l că în sfârșit îi venise rândul să intre la doctorul Aldama.

4. Cartier din Ciudad de México (n.tr.).

2

Teresa de la Vega, psihanalist, își primea pacienții într-un cabinet lipit de casa veche pe care o moștenise de la părinți. Când avea patruzeci și patru de ani îi extirpaseră glandele mamare, paisprezece ganglioni limfatici, mameloanele și areolele. Avea privirea adâncă și pătrunzătoare a omului care s-a bucurat de fructele frumuseții și ale inteligenței, dar nu și de cele ale fericirii. Singura sa căsătorie, în urmă cu cincisprezece ani, se sfârșise după optsprezece luni, din cauza caracterului paranoid al soțului, un psihiatru dependent de medicamente, și a aventurii premature a Teresei cu un psihiatru mai talentat și mai atrăgător. Nu avuseseră copii.

După divorț, Teresa continuă să se întâlnească în secret cu amantul ei, pentru că era și el căsătorit. Odată, în timp ce îi frământa cu pasiune sânii, Teresa simți cum acesta își retrase speriat mâna, ca și cum atinsese o insectă. Continuă partida de amor, fără însă să-i mai mângâie sânul. Ea mimă orgasmul pentru ca totul să se termine mai repede. Intră în baie și se palpă în fața oglinzii. Când simți o gălmă mică și tare, știu că istoria se repeta, pentru că și mama, și sora ei suferiseră de cancer mamar. Îi era atât de teamă de boala aceasta încât, în loc să o țină sub observație, prin investigații frecvente și mamografii, evitase mereu contactul intim